

A Vén Gazember

Szerző:Mikszáth Kálmán

Kiadó: 1985, Magyar Rádió;

Hossz: 1:52:52

A kisregény Mikszáth nagy műveinek sorába tartozik, mintegy a Szent Péter esernyője párdarabja, ha az irodalomtörténet meg is feledkezett róla. Látszólag ugyan ez is habkönnyű, könnyes-mosolyos história egy vén kasznárról, aki egész életén keresztül orcátlanul lopja gazdája, az Inokay bárók könnyelmű-kártyás utódjának gazdaságát, hogy azután végrendeletében a hatalmasra duzzadt vagyonát immáron koldusbotra jutott ura gyermekeire hagyja, ám a kisregénynek legfeljebb felszínét alkotja ez a hihetetlen és az író által elhitetni nem is nagyon kívánt adoma, a mű mélyebb rétegei egészen másról szólnak. Mindenekelőtt arról, hogy pénz és tisztesség összeférhetetlenek, hogy a századvég társadalmi berendezkedése torz és elviselhetetlen, hogy az úri becsület nem egyéb arcátlan hazugságnál, hogy szépség, jóság, igazság csak a mesében létezik, csak a költészetben, csak az álomban. A kisregény hasonlíthatatlan szépségét éppen az adja, hogy Mikszáth minderről közvetlenül szinte szót sem ejt, mindezt csak sugallja, érintőlegesen érzékelteti, s épp ezáltal költészet és valóság varázsos ellentétjátékát valósítja meg.

A mű olvasható a MEK-en.

<http://mek.oszk.hu/00900/00913/>

az író

Kállai Ferenc

Borly Gáspár

Páger Antal

László (az unokája)

Mihályi Győző

Inokay báró

Gábor Miklós

Franciska (a felesége)

Fogarassy Mária

Mária (a leányuk)

Básti Juli

Pali (a fiuk)

Kalocsay Miklós

Disznóssy lakatosmester

Horváth József

Perkálné

Tábori Nóra

hölgy a postakocsin

Bencze Ilona

Brivinszky kapitány

Bárdy György

Amália tante

Szemere Vera

Gyengő (ügyvéd)

Kautzky József

Bekeházy (szolgabíró)

Horkay János

Munkatársak:

Rendező:

Solymosi Ottó

Rádióra alkalmazta:

Solymosi Ottó

Dramaturg:

Vágó Péter

Zenei szerkesztő:

Troszt Margit

Hangmérnök:

Varga Károly

Nyíreő Zsuzsa

Rendező:

Solymosi Ottó

Rádióra alkalmazta:

Solymosi Ottó

Dramaturg:

Vágó Péter

Zenei szerkesztő:

Troszt Margit

Hangmérnök:

Varga Károly

Nyíreő Zsuzsa

<http://www.magyarvagyon.com/konyvtar/A-Ven-Gazember-19005/>

+

A vén gazember

fekete-fehér magyar-német filmdráma, 95 perc, 1932

rendező: Heinz Hille

író: Mikszáth Kálmán

forgatókönyvíró: Harsányi Zsolt, Emeric Pressburger

zeneszerző: Buder Ernő

operatőr: Eiben István, Somkúti István, Karl Puth

vágó: Hajós Ernő

szereplő(k):

Táray Ferenc (Inokay Kornél báró)

Sugár Károly (Borly Gáspár)

Bársony Rózsi (Mária, Inokay lánya)

Cs. Aczél Ilona (Inokay felesége)

Halmay Tibor (Balassa gróf)

Ilosvay Gusztáv (Borly Gáspár unokája)

A vagyonát könnyelműen tékozló Inokay báró intézőjéről, Borly Gáspárról - akit a háta mögött "vén gazembernek" neveznek - az a hír járja, hogy évek óta lopja a bárói családot és nagy vagyont halmozott fel. Hazatér a Bécsben nevelkedett Inokay Mária baronesse, akit Balassa grófnak szánnak. Mária azonban gyermekkori játszópajtását, Borly Gáspár unokáját szereti. Az öreg Borlyra végül rábizonyítják a lopást, de végrendeletéből kiderül, hogy csak megmentette, amit lehetett, s minden elsikkasztott értéket Máriára hagyott. Ezek után semmi sem állhat a korábban reménytelennek tűnő szerelem útjába.

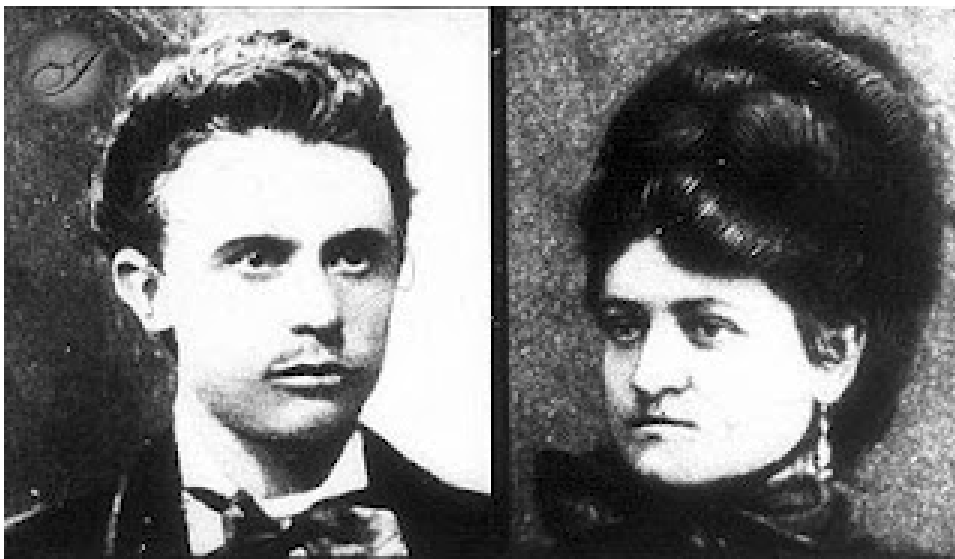
<http://www.youtube.com/watch?v=G57LCIzFCJI>

* * *

Mauks Ilona

(Mohora, 1853-1926 Horpács) Mauks Ilona Mauks Mátyás balassagyarmati fõszolgabíró leánya. 1873-ban lépett házasságra Mikszáth Kálmánnal. Házasságuk férje írói sikertelenségei és súlyos anyagi gondjai miatt rövidesen felbomlott. 1882-ben azonban - rögtön az elsõ sikerek után - újra összeházasodtak. Második házasságuk példásan boldog volt.

Mauks Ilona az író halála után Horpácson írta meg visszaemlékezéseit. Az alábbi részlet a múlt századi Balassagyarmat társasági életérõl ad érdekes képet.

Visszaemlékezések

Részlet a KIHÁZASÍTÓ-EGYLET címû fejezetbõl.

Különös egy mozgalmas õsz volt ez, mi csak a vidámságot láttuk benne, nem gondoltuk, hogy milyen horderejû lesz a mi jövõ életünkre. Két politikai párt állott akkor szemben, még pedig élesen: a Deák-párt és a balközép. Atyánk erõs, határozott balközéppárti volt. Tisza Kálmán politikájának rajongó híve. Vidéki rokonaink is mind baloldaliak voltak, de hát õk lehettek, mert habár a birtokaik már meglehetősen meg voltak adóssággal terhelve, még õk nem gondoltak a hivatalra. Atyámnak ekkor már erre nagy szüksége volt. Pedig ha be nem lép a Deák-pártba, egész bizonyos volt, hogy nem nevezik ki a törvényszékhez, mely most lett államosítva.

Hiába kérte õt erre a másodalispán, Frideczky Lajos, a leendõ törvényszéki elnök, - aki neki gyermekkori barátja volt - meg a megyei nagy korifeusok, hiába könyörgött édesanyánk, a mi

szelídlelkű apánk ebben az egy tekintetben nem engedett. Csak azt felelte: "Nem jöhetek magammal meghasonlásba, el nem hagyhatom a pártot mindhalálomig."

Erre aztán természetesen nem lehetett semmit sem mondani. Ha nem lesz törvényszéki bíró, az még nem olyan nagy baj. A rokonok, akik hozzánk jártak a hétfői és pénteki napokon (néha tíz vendég is ült az asztalunknál) mind azt mondták: "Ugyan, ugyan, ne búsulj. Majd megválasztunk január elején a tisztújításon megyei főügyésznek, hiszen mi, baloldali bizottsági tagok, többen vagyunk, mint a Pecsovicsek." (Így csufolták a Deák-pártot.)

Ezek a vendégek aztán a feketekávéhoz, mint csemegét, megkívántak egy-egy Mikszáth-levelet, illetve jelentést az egylet elnökéhez címezve. Telve voltak ezek zamatos humorral, szikrázó ötletekkel, melyek azonban ritkán voltak bántók, úgy hogy bátran közprédára bocsáthattam. Sokszor az urak el is vittek egy-kettőt magukkal, amit még most is végtelenül sajnálok, mert sohasem kerültek vissza. (Az első karcolatok.)

Eközben a városban is híre ment a mi kedélyes délutánjainknak, mindig többen és többen jelentkeztek tagoknak ebbe a mi kis "tudós társaságunkba". Felvettünk fiatalembereket, barátnőket, sőt a szülőket is, de mindenki tartozott legalább három jó tréfát mondani. Természetesen, hogy a fiatalembereket nagyon megválogattuk, így aztán amennyire szaporodtak barátaink, annyira szaporodtak ellenségeink is. A kisvárosi társaság kétfelé szakadt, az egyik volt a mienk, a másiknak központja volt a mi régi haragosunk, a Bérczy-család. Két gyönyörű leány volt a háznál, akik Mikszáthnak gyermekkori játszótársai voltak...

Lehet képzelni, micsoda dilemmába jutott szegény Mikszáth, annál inkább, mert más lányosházhoz is kezdték hívogatni. Sokféle zsebei telve voltak meghívókkal, ilyenformán: legyen szerencsénk egy csésze teára... jó feketekávéra... vacsorára. Bérczyék pláne meghívták mákoskukoricára is.

- Csak hadd hívogassanak, - mondta Mikszáth nevetve - én bizony nem megyek sehová, nincs kedvem az olyan haszontalan locsogás miatt az időmet vesztegetni.

Nekem ez igen jól esett, hogy az időt, amit nálunk tölt, nem tartja haszontalanul eltékozoltnak. Azonban még mindig nem voltam benne biztos, hogy egy szép napon nem áll-e Mikszáth is az ellentáborhoz, míg egy eset azután valószínűvé nem tette, hogy most már megmarad nálunk.

Ebben az időben Gyarmaton két hetilapot szerkesztettek. A "Nógrád Lapok"-nak szerkesztője volt Harmos Gábor, aki szintén gyakori vendégünk volt, Mikszáth pedig főmunkatársa és így gyakran megtörtént, hogy valamely formában, néha politikai cikkekbe is belekerültek azok a megjegyzések, amelyek nálunk mondattak el. Sokan felismerték és így a lap a mi orgánumnak látszott, annyival inkább, mert Mikszáthnak egy cikksorozata is folyt a "Nógrád Lapok"-ban "Fotográfiák a vármegyéből" címen, melyben ismerős alakok szerepeltek.

Ezek a dolgok mind egybevetve a másik társaságnál nagy irígységet keltettek. Mit tehettek egyebet, megszerezték háziírónak P... Jenőt, az "Ipoly" szerkesztőjét. Ez a fiatalember azért-e, hogy a társaságnak kedvére tegyen, vagy mert ilyen volt a természete, lapjában kikezdett Mikszáthtal. No persze, hogy Mikszáth visszavágott, úgy hogy mindenki nevetett rajta.

Így ment ez jó darabig, míg végre is párbaj lett belőle, melyet a mi nagy ijedelmünkre és bizonyos fokig lelkiismeretünk furdalására meg is tartottak egy reggelen a balassagyarmati honvédkaszárnnyában. A párbajnál, miután az első vérre ment, egy karcoláson kívül nem történt egyéb baj. A felek ki is békültek, de mi haragudtunk a másik társaság írójára, ôk meg a mienkre. Így legalább tudtuk, nem megy többé Bérczyékhez.

(Visszaemlékezések, 1922.)

+

Mikszáth Kálmánné Visszaemlékezései

<http://www.magyarvagyon.com/konyvtar/>

[Mikszath-Kalmanne-Visszaemlekezesei-19022/](#)

* * *

MIKSZÁTH KÁLMÁN

Olvasható és hallgatható művek, átdolgozások

A beszélő köntös

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A beszélő köntös

MVGYOSZ hangoskönyvek

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A beszélő köntös ; A gavallérok

Regény

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A fekete város

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A fekete város

MVGYOSZ hangoskönyvek

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A fekete város [Rovásírással]

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Ferencz József-Rend Kiskeresztje

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A gyerekek

MVGYOSZ hangoskönyvek

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A jó palócok

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Jó Palócok

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Két Koldusdiák

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Király Ruhái

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Kis Prímás

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Noszty fiú esete Tóth Marival

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Noszty fiú esete Tóth Marival

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Noszty fiú esete Tóth Marival

MVGYOSZ hangoskönyvek

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Noszty fiú esete Tóth Marival

Regény

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Noszty Fiú Esete Tóth Marival

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Noszty Fiú Esete Tóth Marival

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A sipsirica

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Sipsirica

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A szelistyei asszonyok

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Szelistyei Asszonyok

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A vén gazember

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Vén Gazember

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

A Zsivány

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Akli Miklós

Cs. kir. udvari mulattató története

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Akli Miklós

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Az Apám Ismerősei

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Az apró gentry és a nép

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Bede Anna Tartozása

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Beszterce ostroma

Egy különc ember története

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Beszterce Ostroma

Szerzők: Mikszáth Kálmán

Beszterce ostroma [Rovásírással]

Egy különc ember története

*

Cikkek és karcolatok I.

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Cikkek és karcolatok II.

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Cikkek és karcolatok III.

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Cikkek, tárcák

1898. január-június

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Cikkek, tárcák

1898. július-december

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Cikkek, tárcák

1899

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Cikkek, tárcák

1903

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Cikkek, tárcák

1905

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Club és folyosó

Politikai ötletek és rajzok

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Gavallérok

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Hány Füstmacska Egy Kutyanyelv?

Metszetek Mikszáth Kálmán Hírlapi Írásaiból

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Jókai Mór élete és kora

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Jókai Mór élete és kora

MVGYOSZ hangoskönyvek

Szerzők: Mikszáth Kálmán

*

Két választás Magyarországon

Szerzők: Mikszáth Kálmán

<http://www.magyarvagyon.com/index.php?>

[page=books&sub=search&q=font-size: 12pt;MIKSZ%C3%81TH](http://www.magyarvagyon.com/index.php?page=books&sub=search&q=font-size: 12pt;MIKSZ%C3%81TH)